

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 września 2015 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi:

- ustalił, że w skład majątku wspólnego byłych małżonków J. T. i R. C. wchodzi składniki majątkowe wymienione w punkcie 1 postanowienia, w tym m.in.: nakłady z majątku wspólnego stron na majątek odrębny uczestnika w kwocie 22.921,07 zł., nakłady z majątku osobistego wnioskodawczyni na majątek wspólny stron w kwocie 669,40 zł. oraz nakłady z majątku osobistego wnioskodawczyni na majątek osobisty uczestnika w kwocie 200 zł.;

- oddalił wniosek uczestnika o ustalenie nierównych udziałów stron w majątku wspólnym;

- dokonał podziału majątku wspólnego byłych małżonków J. T. i R. C. w ten sposób, że spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego opisane w pkt. 1 a) oraz ruchomości opisane w punkcie 1 b)- i) oraz k)- ee) postanowienia przyznać na wyłączną własność R. C., a ruchomość opisaną w punkcie 1 j) przyznać na wyłączną własność uczestniczce J. T., z obowiązkiem spłaty i dopłaty na rzecz uczestniczki J. T. kwoty 15.250,23 zł.;

oraz orzekł o kosztach procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie w części ustalającej skład majątku wspólnego oraz orzekającej o wysokości dopłaty na rzecz wnioskodawczyni i kosztach postępowania zaskarżyła wnioskodawczyni, zarzucając mu naruszenie:

- art. 31 § 2 k.r.o. polegające na błędnej wykładni przez przyjęcie, iż nie stanowią majątku wspólnego uczestników:

a) nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika stanowiący zapłatę mandatu za wykroczenie drogowe uczestnika – w kwocie 400 zł;

b) nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika stanowiący koszty przegranego przez uczestnika procesu przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych akt sprawy XIP 1325/05 – w kwocie 270 zł;

c) środki pieniężne z tytułu nadpłaty wnioskodawczyni w podatku dochodowym za 2007 r., które zostały przelane przez Urząd Skarbowy w dniu 04.06.2008 r na rachunek nr (...) i które w całości przejął uczestnik – w kwocie 163 zł;

d) pochodzące ze sprzedaży w czasie trwania wspólności ustawowej środki pieniężne w kwocie:

-500 zł ze sprzedaży odkurzacza,

-2.000 zł ze sprzedaży samochodu marki N. (...) nr rej. (...),

-8.300,00 zł ze sprzedaży samochodu marki R. (...) nr rej. (...),

-5.504,81 zł przelane z rachunku uczestnika w czasie trwania wspólności ustawowej na rachunek M. S.,

-103.178,38 zł pobrane w czasie trwania wspólności ustawowej przez uczestnika z rachunku nr (...) prowadzonego przez (...) Bank (...) Oddział w Ł.;

- art. 618 § 1 k.p.c. w związku z art. 567 § 3 k.p.c. i art. 688 k.p.c. polegające na nieorzeczeniu o żądaniu wnioskodawczyni zasądzenia od uczestnika kwoty 41.772,99 zł z tytułu różnicy pomiędzy wydatkami ponoszonymi przez wnioskodawczynię na mieszkanie po wyrzuceniu jej z mieszkania przy ul. (...) przez uczestnika a wydatkami jakie poniosłaby gdyby do wyrzucenia nie doszło za okres od listopada 2008 r. do lipca 2015 r.;

- art. 212 § 3 k.c. polegające na nieorzeczeniu o terminie uiszczenia dopłaty oraz wysokości i terminie uiszczenia odsetek.

- § 6 pkt. 6 w związku z § 6a ust. 1 pkt. 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163. poz. 1348 z późn. zm.)

W oparciu o powyższe zarzuty, apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w zaskarżonej części poprzez:

- ustalenie, że w skład majątku wspólnego uczestników, poza składnikami wymienionymi w pkt. 1 sentencji zaskarżonego postanowienia, wchodzi wymienione wyżej w petitum apelacji nakłady i środki pieniężne;

- zobowiązanie uczestnika R. C. do zapłaty na rzecz J. T. kwoty 15.250,23 zł zasądzonej w punkcie 3 zaskarżonego postanowienia, w terminie jednego miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w niniejszej sprawie z odsetkami ustawowymi w przypadku opóźnienia w zapłacie;

- dokonanie podziału składników majątku wspólnego wymienionych w pkt. I przez ich przyznanie na wyłączną własność uczestnikowi R. C. i zasądzenie od R. C. na rzecz J. T., poza kwotą 15.250,23 zł zasądzoną w pkt. 3. zaskarżonego postanowienia, kwoty 60.175,71zł jako dopłaty tytułem wyrównania udziałów w majątku wspólnym, w terminie jednego miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w niniejszej sprawie z odsetkami ustawowymi w przypadku opóźnienia w zapłacie;

- zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwoty 41.772,99 zł z tytułu różnicy pomiędzy wydatkami ponoszonymi przez wnioskodawczynię na mieszkanie po wyrzuceniu jej z mieszkania przy ul. (...) przez uczestnika a wydatkami jakie poniosłaby gdyby do wyrzucenia nie doszło za okres od listopada 2008 r. do lipca 2015 r oraz ustawowych odsetek od kwoty:

a) 13.937,70 zł od dnia 26.04.2011 r. (data zgłoszenia żądania zapłaty tej kwoty) do dnia zapłaty;

b) 2.728,95 zł od dnia 14.09.2011 r. (data zgłoszenia żądania zapłaty tej kwoty) do dnia zapłaty;

c) 4.366,32 zł od dnia 14.05.2012 r. (data zgłoszenia żądania zapłaty tej kwoty) do dnia zapłaty;

d) 7.095,27 zł od dnia 09.07.2013 r. (data zgłoszenia żądania zapłaty tej kwoty) do dnia zapłaty,

e) 5.457,90 zł od dnia 08.05.2014 r. (data zgłoszenia żądania zapłaty tej kwoty) do dnia zapłaty.

f) 8.186,85 zł od dnia 23.07.2015 r. (data zgłoszenia żądania zapłaty tej kwoty) do dnia zapłaty;

- zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych;

- przyznanie adw. A. K. kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczynie z urzędu w postępowaniu przed Sądem I instancji w kwocie 6.642,00 zł, gdyż koszty te nie zostały mu opłacone w całości ani w części oraz kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczynie z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i winna skutkować uchynieniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

W istocie bowiem Sąd Rejonowy nie rozpoznał zgłoszonego przez wnioskodawczynię roszczenia w części dotyczącej ustalenia, że w skład majątku wspólnego stron wchodzi wskazane w apelacji, nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika (400 zł tytułem otrzymanego przez niego mandatu oraz 270 zł tytułem przegranego przez niego procesu) i środki pieniężne (tytułem zwrotu nadpłaty wnioskodawczynie za podatek za 2007 r., sprzedaży wskazanych

składników majątkowych oraz kwot pobranych z konta (...) Bank (...) Oddział w Ł.), a w konsekwencji nie orzekł w przedmiocie ich rozliczenia w ramach zasądzonej na rzecz wnioskodawczyni spłaty.

Twierdzenia wnioskodawczyni o przynależności tych środków do majątku wspólnego nie zostały przez Sąd Rejonowy ocenione na gruncie zebranego w sprawie materiału. Sąd orzekający nie rozstrzygnął tej kwestii ani pozytywnie (poprzez ustalenie przynależności takich środków o określonej wartości do majątku wspólnego w dacie ustania wspólności), ani negatywnie (poprzez ustalenie, że taki składnik majątku wspólnego w dacie ustania wspólności nie istniał), mimo że okoliczność powyższa należy niewątpliwie do objętych obowiązkiem działania sądu z urzędu ustaleń w kwestii składu majątku wspólnego (art. 45 § 1 k.r.o.).

W tym miejscu należy podkreślić, że w sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd ustala wartość nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków bez względu na inicjatywę dowodową uczestników postępowania (art. 45 § 1 k.r.o.).

W sprawie o podział majątku wspólnego sąd obowiązany jest z urzędu ustalić, czy i jakie wydatki i nakłady poczynione zostały z majątku wspólnego na majątek osobisty i jaka jest ich wartość oraz obowiązany jest orzec o ich zwrocie (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2008 r., III CZP 148/07, oraz postanowienie z dnia 16 października 1997 r., II CKN 395/97). Mając na uwadze treść art. 45 § 3 k.r.o. zasadę tę należy odnieść do zaspokojenia długu jednego z małżonków z majątku wspólnego.

W świetle powyższego należało ocenić okoliczność, iż ze wspólnego majątku stron sfinansowano wydatki uczestnika postępowania z tytułu otrzymanego mandatu karnego oraz kosztów sądowych w związku z prowadzeniem sprawy przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia, XI Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (...) w kwocie łącznej 670 zł. W rozważaniach Sądu Rejonowego pominięte zostały rozważania w przedmiocie oceny tych wydatków. Brak jest również odniesienia się do nadpłaty wnioskodawczyni w podatku dochodowym za 2007 r. w kwocie 163 zł oraz środków

ze sprzedaży odkurzacza, samochodu marki N. (...) nr rej. (...), samochodu marki R. (...) nr rej. (...) oraz kwoty 5.504,81 zł przelanej z rachunku uczestnika w czasie trwania wspólności ustawowej na rachunek M. S..

W dalszej kolejności wskazać należy, że w przypadku, gdy składniki majątku zostają zużyte lub roztrwonione przez jednego z małżonków, to do majątku wspólnego należy zaliczyć ich wartość i dokonać podziału (IV CKN 291/01 Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 27 czerwca 2003 r.). Materiał dowodowy zebrany w sprawie w postaci zaświadczeń z banku (...) Oddział w Ł. pozwala ustalić, że R. C. pobrał w czasie trwania wspólności ustawowej z rachunku nr (...) kwotę w łącznej wysokości 103.178,38 zł. (k. 535 – 582 akt sprawy).

Nie zostało wyjaśnione, na co uczestnik postępowania podjęte środki zużył. Podkreślić należy przy tym, że w judykaturze wyrażony został pogląd, że gdy jeden z małżonków zlikwidował konta bankowe, na których znajdowały się znaczne środki pieniężne stanowiące przedmiot majątku wspólnego, to obowiązkiem sądu jest ustalenie i ocena, czy wydatkowanie, bez zgody drugiego małżonka, nastąpiło na potrzeby rodziny lub uzasadnione potrzeby zbywcy, czy też nastąpiło ze szkodą dla drugiego małżonka. W wypadku wyzbycia się nieuzasadnionego drugiemu małżonkowi należy się odszkodowanie w wysokości połowy wartości wydatkowanych w sposób nieuzasadniony środków, traktowane analogicznie jak roszczenie z tytułu zwrotu wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków (postanowienie SN z 19.06.2009 r., V CSK 485/08). Pogląd ten znajduje odpowiednie zastosowanie w sprawie niniejszej co do środków pieniężnych podjętych przez uczestnika postępowania z konta bankowego (...) Bank (...) Oddział w Ł..

W świetle powyższych rozważań nieprawidłowym i lakonicznym jest wskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia przez Sąd Rejonowy jedynie kwoty zasądzonej na rzecz J. T. spłaty, tj. 15.250,23 zł, bez wyjaśnienia w istocie skąd się ona wzięła.

Sąd Rejonowy nie orzekł również o żądaniu wnioskodawczyni zapłaty przez R. C. kwoty 41.772,99 zł jako różnicy pomiędzy dotychczasowymi kosztami wspólnie zamieszkiwanego mieszkania, do którego prawo przysługuje wyłącznie

uczestnikowi, a pomieszczeniem wynajmowanym przez wnioskodawczynię. Roszczenie wnioskodawczyni jako rekompensata kosztów ponoszonych wskutek wyrzucenia jej ze wspólnie zajmowanego mieszkania przy ul. (...) ma charakter odszkodowawczy i Sąd Rejonowy powinien ocenić jego zasadność.

Brak ustaleń i oceny we wskazanych wyżej kwestiach uprawniał Sąd Okręgowy do stwierdzenia nierozpoznania istoty sprawy o podział majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika postępowania. Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi w sytuacji gdy sąd nie orzekł merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy zadania albo pominął merytoryczne zarzuty. W postępowaniu o podział majątku, Sąd ma obowiązek podejmowania działań umożliwiających mu prawidłowe ustalenie składu i wartości majątku ulegającego podziałowi. W świetle powyższego, uznać należy, że w sprawie Sąd Rejonowy nie orzekł o całości stosunków majątkowych stron na dzień ustania wspólności majątkowej.

Ze względu na wszystko powyższe, stosownie do treści art. 386 § 4 k.p.c., koniecznym stało się uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Badając sprawę ponownie Sąd Rejonowy zobowiązany będzie do ponownego ustalenia składników wchodzących w skład majątku wspólnego stron, tj. nakładów i środków pieniężnych, a w dalszej kolejności dokonania jego działu, orzekając o terminie uiszczenia spłaty oraz wysokości i terminie uiszczenia odsetek.